

Integrale Stedelijke Ontwikkeling: Wie durft?

Prof.dr. Ellen van Bueren

Dag van de Stad, 28 oktober 2019

schoon schip

AMSTERDAM

Inhoud college

- Wat is integrale stedelijke ontwikkeling?
- Wie durft dat te realiseren?
- Het geheim van de stadsmakers
- De worsteling van policy entrepreneurs
- Hoe om te gaan met institutionele leegte?
- Conclusies
- Discussie

Wat is integrale stedelijke ontwikkeling?

- Integraal = allesomvattend, volledig, geheel
 - Stedelijke ontwikkeling = verandering van de stad
 - Connotatie: tot volle wasdom brengen, volmaken
 - Tot volle wasdom brengen van:
 - Alle functies (multi-functioneel)
 - Alle sectoren (cross-sectoraal)
 - Alle doelgroepen (inclusief)
 - Alle waarden (multi-value)
 - Op alle schaalniveaus (multi-level)
- Te allen tijde (duurzaam)

Stad als systeem wordt gekenmerkt door:

- Padafhankelijkheden
- Complex patroon van wederkerige relaties
- Concurrerende waarden
- Tegenstrijdige belangen
- Beperkte middelen om doelen te realiseren: o.a. grond, geld, milieugebruiksruimte, capaciteit /slagkracht

Integraal = prioriteren, optimaliseren, coördineren / afstemmen

Integraal: nobel streven naar heilige graal?

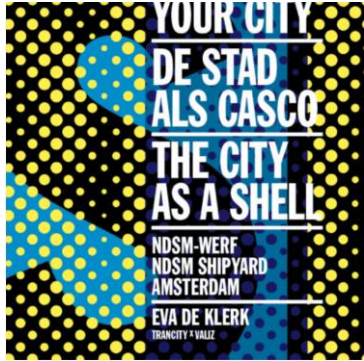
GGD's vragen aandacht voor mogelijke gezondheidsschade klimaatplannen

NOS

<https://nos.nl/artikel/2307159-ggd-s-vragen-aandacht-voor-mogelijke-gezondheidsschade-klimaatplannen.html>

Stadsmakers durven!

Wat is het geheim van de stadsmakers?

Eigenschappen niche entrepreneurs:

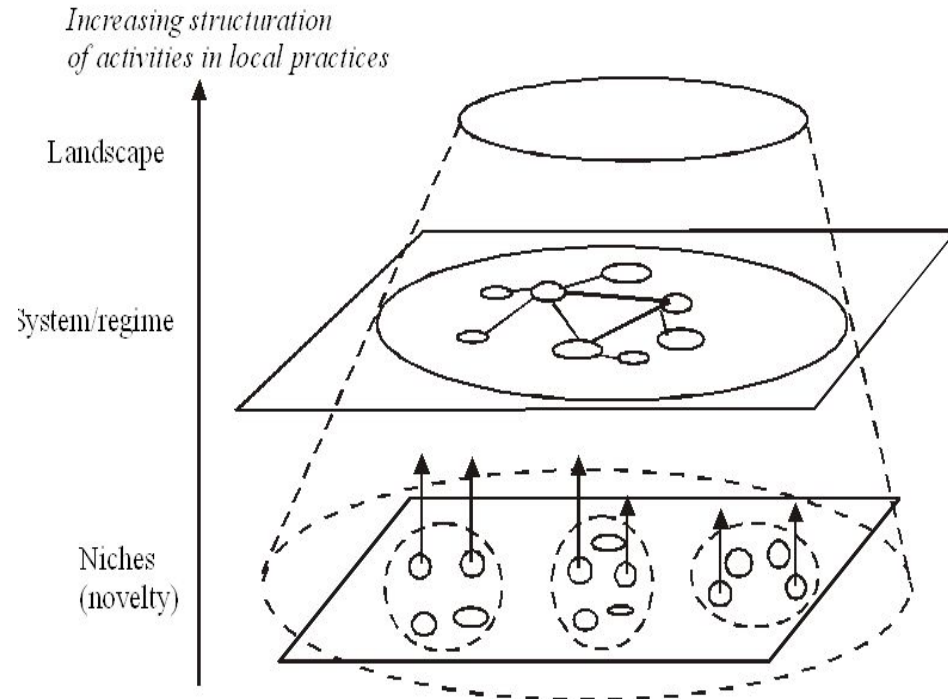
- Aandacht trekken voor specifiek idee / oplossing (gebiedsgerichte visie / project)
- Verbinden van agenda's (koppel oplossing aan specifieke publieke en private agenda's)
- Bouwen en beheren van coalitie van actoren: mobiliseren van steun en kennis
- Het koppelen van een visie en ambitie aan concrete doelen, plannen en budgetten

Maar ook: het zijn niches

- Veilige omgevingen
- Waarin innovaties tot bloei kunnen komen
- Afgeschermd van de tucht van de markt / regime (geheel van regels, gebruiken en spelers)
- Niche heeft eigen regels

Leidt niche tot transitie? (=regime change)

Multi-level (hierarchical) perspective on technological transitions (Frank Geels, 2002)

Het speelveld van policy entrepreneurs is van andere orde

- Pogingen om het speelveld, het regime, te veranderen of een nieuw speelveld, alternatief regime te creëren stuiten op meer weerstand, grotere risico's en perverse effecten.
- Enkele recente voorbeelden uit de wereld van de energietransitie en circulaire economie.
- Gevolgd door verklaringen en conclusies & discussie.

Spoeddebat raad Amsterdam om afvalsoap rond AEB

Oppositiepartijen in de gemeenteraad van Amsterdam roepen het college van B&W woensdag ter verantwoording over de jongste ontwikkelingen rond het noodlijdende afval- en energiebedrijf AEB. Het stadsbestuur meldde gisteren dat de [fusie](#) met het publieke nutsbedrijf HVC uit Alkmaar op niks was uitgelopen en dat AEB nu in de etalage staat voor een commerciële veiling.

Binnenlandredactie 05-10-19, 20:40 Laatste update: 20:46

AEB geldt als een zelfstandig bedrijf, maar met de gemeente Amsterdam als 100 procent aandeelhouder. Het bedrijf verbrandt afval en slib en levert warmte aan duizenden Amsterdamse huishoudens. Al een tijdje kampt AEB met financiële problemen en achterstallig onderhoud. Daarom zijn vier van de zes verbrandingslijnen stilgelegd. Twee daarvan worden binnenkort weer aangezet, meldde het stadsbestuur vrijdag.

<https://www.ad.nl/politiek/spoeddebat-raad-amsterdam-om-afvalsoap-rond-aeb~aed38357/>

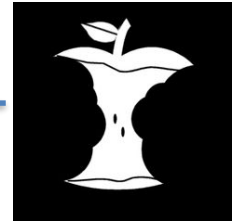

▲ Wethouder en loco-burgemeester Udo Kock (D66) stapte vorige maand op omdat het stadsbestuur hem niet steunde bij het privatiseren van de noodlijdende vuilverbrander AEB. © ANP

Waste to energy

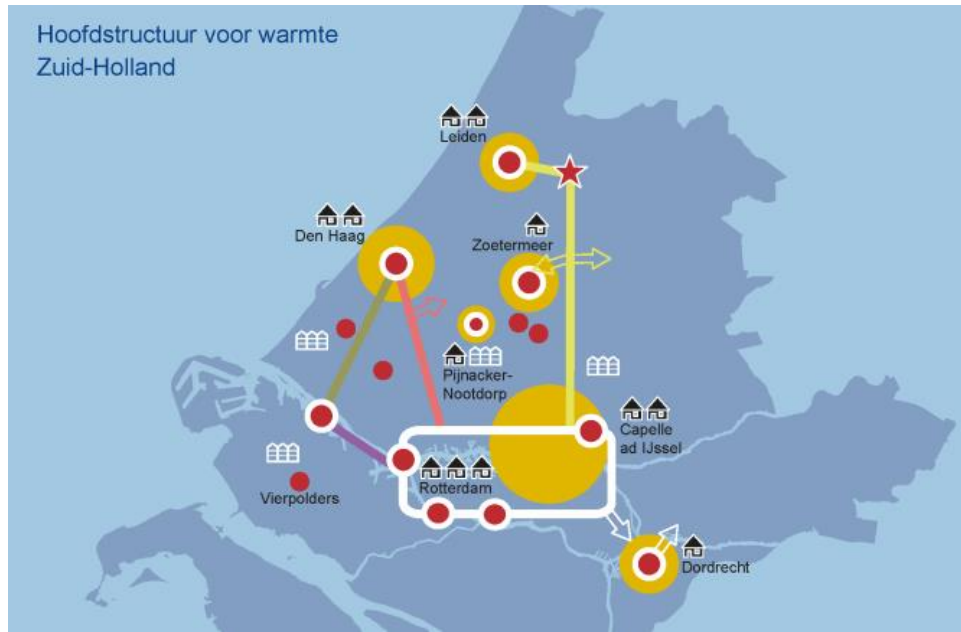
Import

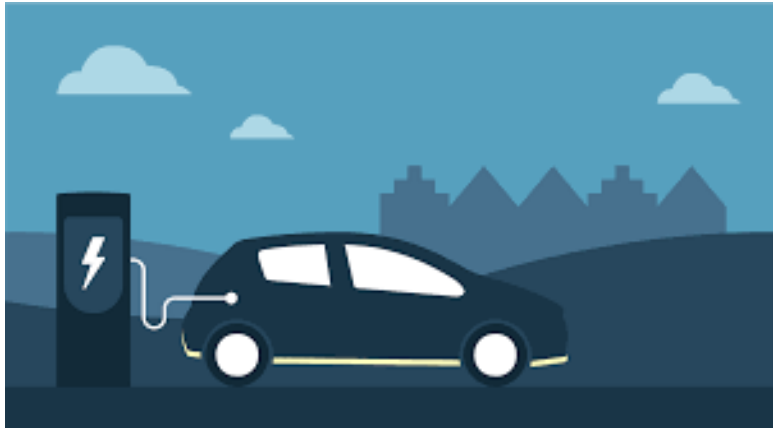
🕒 7 oktober 2019

A large industrial facility, likely a refinery or chemical plant, featuring a prominent red and white storage tank, several tall smokestacks emitting white plumes, and a complex network of large silver pipes and structural steel in the foreground.

Foto Branco de Lang/ANP

Veranderingen via **niche creatie** en **regime verandering**:
andere dynamiek m.b.t. sturingsmogelijkheden en kansen en
barrières voor verandering, maar nog kenbaar.

Regime creatie: koppeling van sectoren en schalen vereist nieuwe regels, nieuw regime

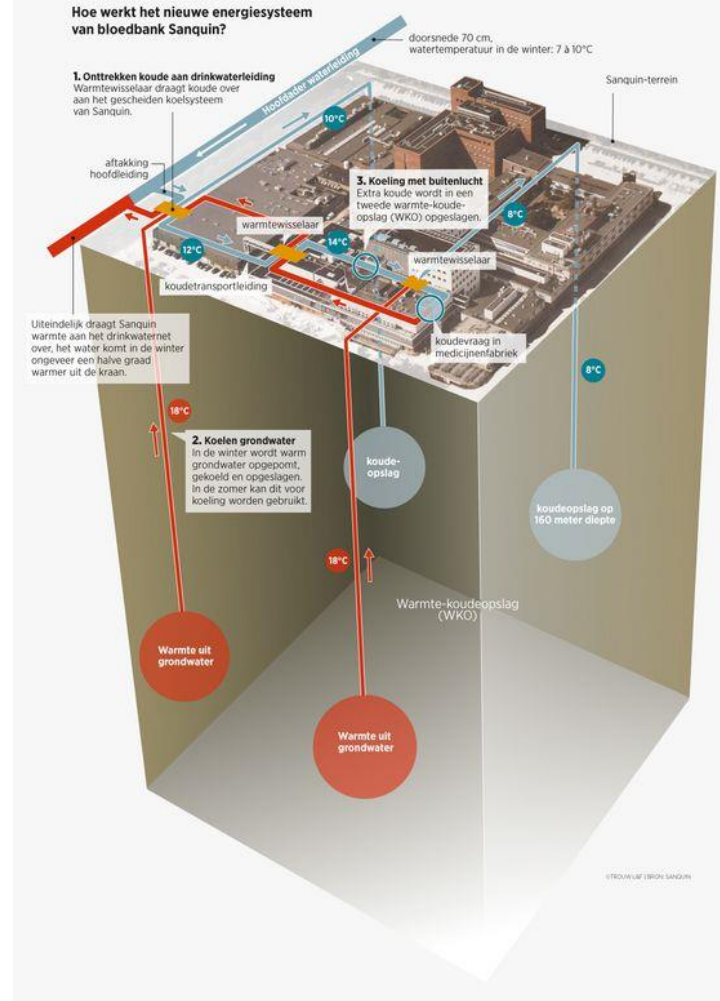

Invullen van **institutionele leegte** door:

- Kapen van de ruimte met eigen regels en gebruiken
- Coalitievorming: koppelen van belangen (vertrouwen is essentieel)
- Toepassen van sturingsmechanismen / kopiëren van instituties die zich in andere context reeds bewezen hebben (maar: andere context)
- Co-existentie: putten uit meerdere institutionele regimes al naar gelang de situatie (maar: ook verantwoording o.b.v. meerdere logica's)

“In koelen bloede...”

- Koude afkomstig van hoofddrinkwaterleiding.
- Waternet levert koude aan Sanquin.
- Gezamenlijke investering in het systeem, voorgefinancierd door Waternet met gemeentelijke garantie. Wel EU-subsidie.
- Positieve business case voor participanten.
- Business model: markt conforme tarief structuur: voor aansluiting en voor verbruik.
- Vindt navolging door private partijen.

Regime creatie

- Kan geleidelijk of abrupt / disruptief?
- Creatieve destructie, maar dan? Instituties vormen zich doorgaans over langere tijd.
- Politieke luwte door institutionele leegte biedt de hoognodige handelingsruimte aan policy entrepreneurs en politici.
- Maar onttrekt zich aan politieke prioritering en verantwoording.
- En ondermijnt zo legitimering van deze en toekomstige projecten / initiatieven die vragen om ontwikkeling van nieuw regime.

LEF
DURF
DOEN

Conclusies

- Integrale stedelijke ontwikkeling is urgent.
- Creatie van niches zijn succesvol, maar blijven veelal niches / hebben beperkt of traag impact op regime.
- Policy entrepreneurs kunnen integrale projecten arrangeren, maar niet politiek legitimeren.
- Creatie van nieuwe regimes is nodig ten behoeve van succesvolle implementatie en legitimering van integrale stedelijke ontwikkeling.
- Daar is veel lef en durf voor nodig: de projecten zijn innovatief en urgent, maar ook 'too big to fail'. In huidig regime zullen politici (en CEO's) niet snel hun vingers daaraan durven branden.

Discussie

Dilemma van integrale stedelijke ontwikkeling

Policy entrepreneurs maken slim gebruik van institutionele leegte voor totstandkoming integrale projecten / initiatieven, maar ondermijnen zo de legitimatie van dit soort initiatieven in de toekomst.

- *Herkent u dit?*
- *Hoe kunnen we hiermee omgaan?*
- *Wie speelt een cruciale rol?*